

Guía Docente

Datos Identificativos					2023/24
Asignatura (*)	Teoría da educación	Código	652G01001		
Titulación	Grao en Educación Infantil				
Descritores					
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos	
Grao	1º cuatrimestre	Primeiro	Formación básica	6	
Idioma	Galego				
Modalidade docente	Presencial				
Prerrequisitos					
Departamento	Pedagogía e Didáctica				
Coordinación	Barba Núñez, María	Correo electrónico	maria.barba@udc.es		
Profesorado	Barba Núñez, María Malheiro Gutiérrez, José Manuel Suárez Canedo, Luís Román	Correo electrónico	maria.barba@udc.es jose.malheirog@udc.es luis.roman.suarez@udc.es		
Web					
Descrición xeral	A materia de Teoría da Educación pretende contribuír a preparar ás futuras mestras e mestres de Educación Infantil para ser profesionais críticas, para poder reflexionar sobre a súa práctica e as razóns últimas da súa actuación, así como para ser capaces de interpretar con criterio sólido as tendencias educativas actuais en relación ao contexto político, histórico e social no que se sitúan. Permite así ás alumnas e alumnos achegarse ao concepto de educación, as funcións sociais da escola, ou as grandes dimensións, fins e principios dos procesos educativos. Afonda asemade na análise dos dereitos da infancia, os movementos pedagóxicos contemporáneos e o estudo de innumerables correntes e teorías educativas que, dende unha perspectiva crítica e teórico-práctica, contribúen a ofrecer unha alternativa innovadora ao modelo escolar tradicional, apostando por outros xeitos de facer e pensar a educación.				

Competencias / Resultados do título

Código	Competencias / Resultados do título
A1	Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período de 0-6, no contexto familiar, social e escolar.
A4	Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
A5	Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a curiosidade, a observación, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites, o xogo simbólico e heurístico.
A6	Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.
A10	Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo.
A13	Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e interxeracionais; multiculturalidade e interculturalista; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sustentable.
A19	Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación e saber ser flexible no exercicio da función docente.
A22	Atender as necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.
A23	Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e á mellora en educación infantil.
A24	Dominar as técnicas de observación e rexistro.
A27	Situar a escola infantil no sistema educativo español, no contexto europeo e no internacional.
A28	Coñecer experiencias internacionais e exemplos de prácticas de innovadoras en educación infantil.
A30	Participar na elaboración e seguimento de proxectos educativos de educación infantil no marco de proxectos de centro e na colaboración co territorio e con outros profesionais e axentes sociais.
A31	Coñecer a lexislación que regula as escolas infantís e a súa organización.
B4	Traballar de forma autónoma con iniciativa e espírito emprendedor.
B5	Traballar de forma colaborativa.

B7	Comunicarse de maneira efectiva nun contorno de traballo.
B9	Autonomía na aprendizaxe.
B10	Capacidade de análise e síntese.
B12	Capacidade de organización e planificación.
B14	Capacidade para detectar as súas propias necesidades de aprendizaxe ao longo da vida.
B16	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos noutras áreas e en contextos diferentes.
B18	Capacidade para relacionarse positivamente con outras persoas.
B22	Creatividade ou capacidade para pensar as cousas desde diferentes perspectivas, ofrecendo novas solucións aos problemas.
B23	Habilidades sociais para exercer o liderado na aula.
B24	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Precisar o concepto de educación. Coñecer a epistemoloxía das Ciencias da Educación e situar entre elas a Teoría da Educación Descubrir o impacto da teoría en toda práctica educativa. Analizar os fins sociais da educación e a función social da escola.	A1 A13 A19 A31	B22	C4
Analizar e comprender a educación como fenómeno complexo, explicando a súa funcionalidade e principais características. Coñecer os principais paradigmas en educación. Describir os espazos e procesos educativos, como base para intervir na práctica.	A1 A4 A5 A6 A10 A13 A19 A30		C8
Comprender a educación como dereito universal clave e a responsabilidade pública da súa garantía. Abordar as características do dereito á educación: igualdade, liberdade e calidade. Abordar a educación para a cidadanía global como estratexia educativa na promoción de marcos de xustiza, tolerancia, e na promoción doutros modelos de desenvolvemento. Explorar a evolución do dereito á educación nos diferentes marcos legislativos do noso contexto.	A13 A27 A31	B24	C4
Coñecer experiencias internacionais e exemplos de prácticas innovadoras na educación infantil. Saber promover a adquisición de hábitos arredor da autonomía, a liberdade, a curiosidade, a observación, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e límites, o xogo simbólico e heurístico. Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción con iguais e adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual. Crear e manter lazos de comunicación coas familias para influír de forma eficaz no proceso educativo. Analizar e incorporar criticamente as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar.	A4 A6 A19 A22 A23 A28	B4 B5 B12	C8
Entender a educación como proceso que se desenvolve máis aló da escola, en contextos comunitarios e de vida, e ao longo de todo o ciclo vital. Coñecer estratexias para favorecer a participación infantil como exercicio da cidadanía dende a primeira infancia.	A5 A6 A13 A30	B22 B24	C4 C7

Traballar de forma autónoma con iniciativa e espírito emprendedor.		B9	
Traballar de forma colaborativa.		B14	
Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade.		B16	
		B18	
Comunicarse de maneira efectiva nun contorno de traballo.		B7	
Capacidade de análise e síntese.		B10	
Capacidade de organización e planificación.		B12	
Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos noutras áreas e en contextos diferentes.		B16	
Aprender a aprender.	A5	B7	
Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.	A10	B10	
Importancia das Teorías da Educación como marco para o desenvolvemento profesional continuo, a través da reflexión sobre a propia práctica.	A22	B22	
	A30	B23	
Creatividade ou capacidade para pensar as cousas desde diferentes perspectivas, ofrecendo novas solucións aos problemas.		B24	
Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.		B7	
Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.	A24		C4
			C7
Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.			C8

Contidos	
Temas	Subtemas
1. Explicación e comprensión do feito educativo.	- A Teoría da Educación: niveis de análise e planos explicativos. - Ámbito conceptual: caracterización científica da educación. - Natureza e funcións sociais da educación.
2. Dimensións, fins e principios da educación.	- Dimensións presentes en toda práctica educativa. - Fins, valores e principios deontolóxicos da educación. - Relacións estruturais entre educación e sociedade. A institución escolar como produto social.
3. O dereito á educación.	- Educación e Estado Social: aspectos xerais do dereito á educación. - Lexislación e dereito á educación: perspectiva nacional e internacional. - Dereito á educación: igualdade, liberdade e calidade.
4. A educación como proceso de comunicación interpersonal.	- Paradigmas psicopedagóxicos. - Comunicación e educación. - A experiencia educativa de Reggio Emilia e outras pedagogías activas e dialóxicas. - Comunicación e saber profesional: o educador/a como profesional.
5. Educación ao longo da vida e sociedade educativa.	- A educación ao longo da vida: concepto, necesidade e evolución histórica. - Sociedade educativa. Cidades educadoras e Cidades amigas da infancia. - Participación e cidadanía dende a primeira infancia. A educación para a cidadanía global.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A1 A4 A5 A10 A19 A27 A28 A31 B12 B1 C1 C2	14	0	14
Actividades iniciais	A10	3	0	3

Análise de fontes documentais	A1 A4 A5 A13 A27 A28 A31 B4 B5 B9 B10 B14 B2	4	23	27
Estudo de casos	A6 A13 A19 A23 A24 A30 B1 B2	3	10	13
Traballos tutelados	B4 B9 B10 B12 B14 B16 B18 B22 B23 B24 C7 C8	5	11	16
Portafolios do alumno	A5 B4 B9 B10 B12 B14 B1 B2 C8 C1	4	16	20
Discusión dirixida	A13 A20 B1 C4 C7 C1 C2 C7	5	0	5
Proba mixta	A1 A4 A6 A13 A19 A27 A28 A31 C1 C2	2	14	16
Aprendizaxe servizo	A1 A5 A6 A13 A22 A23 A28 B5 B7 B12 B16 B22 C4	4	20	24
Seminario	A1 A13 A19 A27 A20 B24	2	0	2
Atención personalizada		10	0	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Exposición oral dos contidos da materia, complementada co uso dos recursos pertinentes (textuais e/ou audiovisuais) e a introdución de preguntas dirixidas ao alumnado para motivar a reflexión e o diálogo aberto. O obxectivo final pasa pola transmisión de coñecementos e ao tempo facilitar a súa aprendizaxe, potenciando a participación dos/as estudantes na construción significativa do coñecemento.
Actividades iniciais	Actividades que se levarán a cabo antes de iniciar o proceso de ensino-aprendizaxe, ou ao inicio dos temas, a fin de coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións que posúe o alumnado para o logro dos obxectivos que se queren alcanzar. Permite ao alumnado explorar a súa posición de partida en torno ao tema obxecto de estudo e incorporar cambios.
Análise de fontes documentais	Análise crítica e reflexiva de documentos e fontes relevantes (bibliográficos, legislativos, audiovisuais, xornalísticos...), o que implica a identificación e comprensión dos aspectos clave en relación cos contidos da materia, co fin de interpretar e cuestionar a realidade que se nos amosa.
Estudo de casos	Consiste na procura e/ou achegamento dunha serie de casos ou experiencias educativas para o seu estudo, análise e discusión á luz dos referentes teóricos da materia.
Traballos tutelados	Traballo grupal que integra os contidos da materia en torno ao deseño dun proxecto de aprendizaxe servizo, fomentando a conexión entre a reflexión teórica e a práctica educativa. A elaboración do proxecto implica tamén a presentación oral do traballo.
Portafolios do alumno	Portafolio virtual no que se recollen os rexistros e/ou materiais produto das actividades de aprendizaxe realizadas polo alumnado. Realízase a nivel grupal (entre 4-5 integrantes) e inclúense aquelas actividades indicadas pola/o docente, referentes tanto ás sesións expositivas como interactivas, e que poden abranguer: reflexións sobre aspectos relevantes da materia, discusións en foros, mapas conceptuais, glosarios, recensións de fontes documentais, etc.
Discusión dirixida	En base a lecturas previas de carácter obrigatorio, a través das que recollen diferentes argumentacións sobre unha temática, favorecendo o debate e contraste de opinións fundamentadas, coa finalidade de que o alumnado constrúa unha visión crítica das diferentes formas de interpretar a realidade socioeducativa.

Proba mixta	Pretende determinar os logros do alumnado en termos obxectivos. Consta de preguntas pechadas e preguntas de ensaio. Na pregunta de ensaio, procúrase avaliar de xeito directo a capacidade de análise, a expresión e a organización de ideas relativas aos contidos da materia. Valorarase a rigorosidade da resposta, combinada coa capacidade de razoamento (argumentación, relación entre ideas, comparación...), creatividade e espírito crítico. Implica un estudo amplo e profundo dos contidos, sen perder de vista o conxunto das ideas e as súas relacións. A súa realización terá lugar na data oficial establecida para o exame da materia.
Aprendizaxe servizo	Metodoloxía que combina o servizo á comunidade coa aprendizaxe nun só proxecto, no que o alumnado se forma traballando en necesidades reais do seu entorno coa fin de melloralo.
Seminario	Actividade de intercambio con profesionais en exercizo ou con especialistas, nas que o alumnado entrará en contacto con experiencias innovadoras, e con dilemas, problemáticas e oportunidades da realidade de traballo nas escolas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados Portafolios do alumno	Para o desenvolvemento dos diferentes traballos (individuais ou en pequeno grupo) que se plantexen durante o cuatrimestre, o alumnado contará coa orientación e o apoio do profesor/a durante as sesións interactivas, nas horas destinadas ás titorías no despacho, a través do correo electrónico, ou a través de Teams. Para o desenvolvemento do traballo tutelado e a súa presentación oral, será preciso participar, como mínimo, nunha sesión de titorización, nas que facer o seguimento por parte da docente. Esta sesión será acordada coa docente. Facilitarase a plena integración do alumnado que por razón físicas, sensoriais, psíquicas ou socioculturais, experimenten dificultades a un acceso axeitado, igualitario e proveitoso á vida universitaria. Agrádecese que calquera necesidade e proposta de mellora sexa comunicada. O alumnado non asistente deberá comunicar a súa situación a inicio de curso e, en base a iso, planificarase co/a docente un calendario de titorías e seguimento da materia.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	B4 B9 B10 B12 B14 B16 B18 B22 B23 B24 C7 C8	Traballo grupal orientado a análise e reflexión sobre unha das metodoloxías abordadas na materia. Implica a preparación dunha presentación na clase, así como a identificación de claves pedagóxicas orientadoras do deseño dunha iniciativa de educación para a cidadanía global na etapa de Educación Infantil, fomentando a conexión entre a reflexión teórica e a práctica educativa (Proxecto de APS).	30
Portafolios do alumno	A5 B4 B9 B10 B12 B14 B1 B2 C8 C1	Portafolio virtual de carácter grupal composto polas actividades propostas no Moodle asociadas a cada un dos temas, no que se recollerán os rexistros e/ou materiais produto das actividades de aprendizaxe realizadas polo alumnado. Valorarase a capacidade reflexiva en relación á propia aprendizaxe; a evolución da aprendizaxe reflectida nas prácticas recollidas en relación ao grao de profundidade do contido; a capacidade para establecer sinerxías; o tratamento dunha linguaxe propia do contexto disciplinar; a utilización de fontes documentais complementarias e actuais; a presentación; entre outros. A entrega de cada una das seccións do portafolio virá marcada polo desenvolvemento dos contidos da materia, dado que son actividades dirixidas a acompañar o proceso de aprendizaxe.	20

Proba mixta	A1 A4 A6 A13 A19 A27 A28 A31 C1 C2	Pretende determinar os logros do alumnado en termos obxectivos. Componse dunha primeira parte de preguntas de resposta pechada (asociación, resposta múltiple, etc.) ou breve (completar, resposta breve); e unha segunda parte de resposta tipo ensaio. Na pregunta de ensaio, procúrase avaliar de xeito directo a capacidade de análise, a expresión e a organización de ideas relativas aos contidos da materia. Valorarase a rigorosidade da resposta, combinada coa capacidade de razoamento (argumentación, relación entre ideas, comparación...), creatividade e espírito crítico. Implica un estudo amplo e profundo dos contidos, sen perder de vista o conxunto das ideas e as súas relacións. A súa realización terá lugar na data oficial establecida para o exame da materia.	50

Observacións avaliación

- 1.- Para poder ser calificado/a e avaliado/a é necesario ter entregado todos os traballos e exames. De faltar algunha das partes, o alumno/a figurará como NONPRESENTADO/A ao non poder ser avaliado na totalidade das propostas de aprendizaxe.
- 2.- Para superar a materia é imprescindible ter superadas todas as probas. En caso contrario, a cualificación será a da proba suspensa. Gardaranse as partes aprobadas durante a convocatoria anual.
- 3.- A asistencia e participación activa e esixente nas dinámicas de aula serán consideradas de forma positiva no proceso de avaliación.
- 4.- Calquera circunstancia persoal que poida alterar o seguimento da materia por parte do alumnado deberá ser comunicada ao inicio do curso para a súa oportuna e axeitada consideración. Para o alumnado que, por razóns debidamente acreditadas, non poida ter unha asistencia sistemática e o faga a tempo parcial, establécense criterios de avaliación adecuados, en cada caso, ás súas circunstancias, garantindo a igualdade de oportunidades. Criterios de avaliación:
Recensión e exposición oral dun dos libros da bibliografía básica, que deberá ser acordado co profesor/a a inicios de curso para a convocatoria de xaneiro, e a inicios do segundo cuadrimestre para a convocatoria de xullo (30%). Proba mixta (70%).
- 5.- Para acollerse á modalidade presencial, cómpre ter unha asistencia mínima do 80%.
- 6.- Seguindo as indicacións da Vicerreitoría de Planificación Académica e Innovación Docente, infórmase de que quen na realización de traballos cometa plagio ou a utilización de material non orixinal, incluído aquel obtido a través de internet, sen indicación expresa da súa orixe e, se é o caso, o permiso do seu autor/a, será cualificado con "suspensa" (nota numérica 0) na convocatoria correspondente do curso académico, tanto se a comisión da falta se produce na primeira oportunidade como na segunda. Para isto, procederase a modificar a súa cualificación na acta de primeira oportunidade, se fose necesario.

Fontes de información

Bibliografía básica

Alcalde, Ana Isabel (Coord.) (2006). Transformando la escuela: comunidades de aprendizaje. Graó Caballo, Belén e Gradaille, Rita (2008). La Educación Social como práctica mediadora en las relaciones escuela-comunidad local, Revista internunversitaria de Pedagogía Social, 15, 45-55. Carbonell, Jaume (2008). Una educación para mañana. Barcelona: Octaedro Casares, Pilar (2014). El concepto de educación y diferenciación de vocablos afines. En Casares y Soriano, Teoría de la Educación. Educación infantil, pp. 19-36. Madrid: Pirámide. Castellaro, Mariano e Peralta, Nadia Soledad (2020). Pensar el conocimiento escolar desde el socioconstructivismo, Perfiles Educativos, XLII (168), 140-156 Asociación Internacional de Ciudades Educadoras (2004). Carta de Ciudades Educadoras. Colom, Antoni J. e Núñez Cubero, Luis (2005). Teoría de la educación. Madrid. Editorial Síntesis. Costa Rico, Antón (2007). El profesorado y la renovación pedagógica en España. Cuadernos de historia da educaçao, 6, 13-38. Del Moral, Carmela e Ferrer, Álvaro (2019). Donde todo empieza. Educación infantil de 0 a 3 años para igualar oportunidades. Save the Children. Delors, Jacques (1996). La educación encierra un tesoro. Madrid: Santillana. Ediciones UNESCO. Delval, Juan (2006). La escuela posible. Barcelona: Ariel. Flecha, Ramón e Puigvert, L. (2002). Las comunidades de aprendizaje: una apuesta por la igualdad educativa. Rexe: Revista de Estudios y Experiencias en Educación, 1 (1), 11- 20. Gallardo, Isabel María (2015). Aprender como forma de relación en Educación Infantil. ENSAYOS, Revista de la Facultad de Educación de Albacete, 30(2), 37-52 García, Félix; Miranda, Tomás e Sático, Angélica (2010). ¿Qué es lo que subyace en los proyectos Filosofía para niños/as y Noria?, Revista Creamundos, 8, 13-15. García. A. (2017). Otra educación es posible. Una introducción a las pedagogías alternativas. Albuixech: Litera. Jover, Gonzálo; González, Vicent e Prieto, Miriam (2017). Una filosofía de la Educación del siglo XXI. Síntesis. Llena Berñe, Asun e Novella Cámara, Ana María (Coords.) (2018). Impulsar la participación infantil. Los consejos de infancia y adolescencia. Graó. Madrid, Dolores e Barcia, Manuela (coords.) (2017). Temas clave de educación infantil (0-6 años). La Muralla. Malaguzzi, L. (2011). La educación infantil en Reggio Emilia. Barcelona: Octaedro. Martín-Alonso, Diego; Blanco, Nieves, e Sierra, Eduardo (2021). La presencia pedagógica en la construcción de la relación educativa. El caso de una maestra de Educación Primaria. Teoría de la Educación. Revista Interunversitaria, 33(1), 111-131. Merieu, P. (2001). La opción de educar. Ética y pedagogía. Madrid: Octaedro. Montessori, María (2016). Educación para un mundo novo. Kalandraka Novella, Ana María (coord) (2014). Participación infantil y construcción de la ciudadanía. Graó. Pérez, Ángel y Soto, Encarnación (2021). Aprender juntos a vivir y explorar la complejidad. Nuevos marcos pedagógicos de interpretación y acción. REICE. Revista Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación, 19(4), 13-29. Puelles, Manuel (2006). Problemas actuales de la política educativa. Morata Puelles, Manuel (2008). Las grandes leyes educativas de los últimos doscientos años, CEE Participación Educativa, 7, 7-15. Puig, Irene e Sático, Angélica (2010). Jugar a pensar con niños y niñas: ¿por qué?, ¿para qué? y otras preguntas más? Creamundos, 8, 6-12. Romero, Clara e Núñez-Cubero, Luis (2017). Reformular la práctica a través de las filosofías educativas. En Núñez-Cubero e Romero (Coords.), Teoría de la educación. Capacitar para la práctica, pp. 35-54. Pirámide. Romero, Clara y Mateos, Tania (2017). Determinar el modelo de acción a través de los paradigmas psicopedagógicos, en Núñez, L. E Romero, C. (coords.) Teoría de la educación. Capacitar para la práctica. Madrid: Pirámide. Rouco, Javier (2011). As cen linguaxes da infancia. Desenvolvemento dun proxecto Comanius arredor da experiencia educativa Reggio Emilia. Revista Galega de Educación, 49, 78-80 Sacristán, Gimeno (2014). La LOMCE. ¿Una ley más de educación?, Revista Interunversitaria de Formación del Profesorado, 81, 31-44. Sático, Ángela (2012). Jugar a pensar con niños de 3 a 4 años. Octaedro Tonucci, Fancesco (2014). A cidade dos nenos. Pontevedra: Kalandraka. Torreblanca, José (coord.) (2002). Los fines de la educación. Una reflexión desde la Izquierda. Biblioteca Nueva. Recursos GrupIREF: <https://www.grupiref.org/filosofia-formacion/> Proxecto Microscopio: <http://proyectomicroscopio.blogspot.com> Comunidades de aprendizaje: <http://www.comunidaddeaprendizaje.com.es/> Centro internacional Loris Magaluzzi: Comunidades de aprendizaje: <http://www.comunidaddeaprendizaje.com.es/> Revista Galega de Educación: Revista Galega de Educación - Publicación de Nova Escola Galega (rge.gal)

Bibliografía complementaria	Abelleira, Ángeles e Abelleira, Isabel (2017). Os fios de infantil. Vigo: Galaxia. Adorno, T. W.(1998). Educación para la emancipación. Madrid: Morata. Aldecoa, J.(1991). Historia de una maestra. Madrid: Anagrama. Almeida, J.(1995). Sociología de la educación. Notas para un curso. Barcelona:Ariel. Alonso, A.(2008). Las leyes educativas de la democracia. Descripción y contraste 1985-2006. Acción educativa y Ministerio de Educación, Política Social y Deporte. Alumnos de la Escuela de Barbiana (1982). Carta a una maestra. Barcelona: Hogar del Libro. Álvarez-Uría, F. e Varela, J. (2009). Sociología de las instituciones: bases sociales y culturales de la conducta. Madrid: Morata. Apple, M. e Beane, J.A. (1999). Escuelas democráticas. Madrid: Morata-Paideia. Apple, M. W. (1996). Política cultural y educación. Madrid: Dykinson. Aubert, A.(2004). Dialogar y transformar. Pedagogía crítica del siglo XXI. Barcelona: Graó. Ayuste, A. e outros (2005). Planteamientos de la Pedagogía Crítica: comunicar y transformar. Barcelona: Graó. Ball, S.J.(Comp.) (2001). Foucault y la educación. Madrid: Morata, 4ª ed. Barreiro, H. e Terrón, A. (2005). La institución escolar: una creación del estado moderno. Barcelona: Octaedro. Bauman, Z.(2007). Los retos de la educación en la modernidad líquida. Barcelona: Gedisa. Benner, D.(1998). Pedagogía como ciencia. Teoría reflexiva de la acción y reforma de la praxis. Barcelona: Pomares-Corredor. Candedo, M.D. (coord.) (2013). A educación: dereito ou mercadoría?. Santiago de Compostela: Laivento. Carbonell, J. (1996). La escuela entre la utopía y la realidad. Barcelona: Euma-Octaedro. Carbonell, J. (2001). La aventura de innovar. El cambio en la escuela. Madrid: Morata. Caride, J. A. e Meira, P.A. (1996). O diálogo paradigmático na Educación Social. Revista Galega de Educación, 27, 16-20. Carr, W. (1995). Una teoría para la educación. Hacia una investigación educativa crítica. Madrid: Morata. Carreño, M.; Colmenar, C.; Egido, I. e Sanz, F. (2000). Teorías e instituciones contemporáneas de educación. Madrid: Síntesis. Casares, P. e Soriano, A. (coords.) (2014). Teoría de la Educación. Educación Infantil. Madrid: Pirámide. Casas, M. e Botella, J. (2003). La democracia y sus retos en el siglo XXI. Elementos para la formación democrática de los jóvenes. Barcelona: Praxis. Castillejo, J.L.; Vazquez, G.; Colom, A. J. e Sarramona, J. (1993). Teoría de la educación. Barcelona: Taurus. Cela, J. E Palou, J. (1994). Con voz de maestro. Madrid: Celeste. Colom, A. J.(1997). Teorías e instituciones contemporáneas de la educación. Barcelona: Ariel. Colom, A.J. e Núñez, L. (2001). Teoría de la Educación. Madrid: Síntesis. Costa, A. (2009). A construcción do coñecemento pedagógico: antecedentes e desenvolvementos no século XX. Santiago de Compostela: Universidade, Sevizio de Publicacións e Intercambio Científico. Cuesta, R. (2005). Felices y escolarizados. Crítica de la escuela en la era del capitalismo. Barcelona: Octaedro. De Puelles, M.(2006). Problemas actuales de política educativa. Madrid: Morata. Delors, J.(1996). La educación encierra un tesoro. Madrid: Santillana. Ediciones UNESCO. Delval, J.(1990). Los fines de la educación. Madrid: Siglo XXI. Delval, J.(2000). Aprender en la vida y en la escuela. Madrid: Morata. Delval, J.(2002). La escuela posible. Barcelona: Ariel. Dewey, J.(1995). Democracia y educación. Madrid: Morata. Díez, C. (2002). El piso de abajo de la escuela: los afectos y las emociones en el día a día de la escuela infantil. Barcelona: Graó. Dubet, F.(2005). La escuela de las oportunidades. ¿Qué es una escuela justa? Barcelona: Gedisa. Escolano, A.(2002). La educación en la España contemporánea. Políticas educativas, escolarización y culturas pedagógicas. Madrid: Biblioteca Nueva. Fernández Enguita, M. (1999). La escuela a examen. Madrid: Psicología Pirámide. Fernández Enguita, M. (2001). Educar en tiempos inciertos. Madrid: Morata. Fernández, M.; Mena, L. e Riviere, J. (2010). Fracaso y abandono escolar en España. Barcelona: Obra Social Fundación ?La Caixa?. Ferrer i Guardia, F. (1976). La Escuela Moderna. Madrid: Júcar. Filho, L.(1992). Introducción al estudio de la Escuela Nueva. Buenos Aires: Kapelusz. Freinet, C.(1992). Técnicas Freinet de la Escuela Moderna. Madrid: Siglo XXI. Freire, P. (2006). El grito manso. Buenos Aires: Siglo XXI. Freire, P.(1970). Pedagogía del oprimido. Madrid: S.XXI. Freire, P.(1997). A la sombra de este árbol. Barcelona: El Roure. García, J. E García, A. (1996). Teoría de la educación. Salamanca: Universidad de Salamanca. Gimeno, J. (2003). El alumno como invención. Madrid: Morata. Gimeno, J. (2005). La educación obligatoria: su sentido educativo y social. Madrid: Morata. Gimeno, J. e Carbonell, J. (coords.) (2003). El sistema educativo. Una mirada crítica .Barcelona: CISS-Praxis. Gómez Rodríguez, De Castro, F. e outros (1998). Génesis de los sistemas educativos nacionales. Madrid: UNED. Guttman, A.(2001). La educación democrática. Una teoría política de la educación. Barcelona: Paidós. Hargreaves, A.(1996). Profesorado, cultura y posmodernidad. Madrid: Morata. Kaplún, M.(1998). Una pedagogía de la comunicación. Madrid: Ediciones de la Torre. Llopis, R.(2005). La revolución en la escuela. Dos años en la Dirección General de Primera Enseñanza. Madrid: Biblioteca Nueva. López López, Mª Rosario et al. (2009). Educar para convivir: xogos e obradoiros de educación para o desenvolvemento en primaria. Madrid: Los libros de la Catarata. Makarenko, A. S.(1967). Poema pedagógico. Barcelona: Planeta. McCourt, F.(2006). El profesor. Madrid: Maeva. Medina, R.; Rodríguez, T.; García, L.

(1992). Teoría de la educación. Madrid: UNED. Meirieu, P. (2017). Carta a un profesor mozo. Pontevedra: Kalandraka. Moore, T. W. (1987). Introducción a la teoría de la educación. Madrid: Alianza. Morin, E. (2001). Los siete saberes necesarios para la educación del futuro. Barcelona: Paidós. Negrín, O. e Vergara, J. (2003). Teorías e Instituciones Contemporáneas de educación. Madrid: ICE e Ramón Areces. Negrín, O. E Vergara, J. (2005). Antología de textos de Teorías e Instituciones Contemporáneas de educación. Madrid: Ramón Areces. Neill, A. S. (1974). Summerhill. Un punto de vista radical en la educación de los niños. México: FCE. Pennac, D. (2008). Mal de escuela. Barcelona: Mondadori. Porto, A.S. (1986). La Institución Libre de Enseñanza en Galicia. Sada (A Coruña): Edición do Castro. Pozo, M. M. (2004). Teorías e Instituciones contemporáneas de educación. Madrid: Biblioteca Nueva. Rousseau, J.J. (1984). Emilio o de la educación. México: Porrúa. 9º edic. Ruiz, A. (2002). La escuela pública. El papel del Estado en la educación. Madrid: Biblioteca Nueva. Salinas Ramos, Konsue (2014). Acercando la educación para el desarrollo a la escuela: una mirada internacional, una mirada local. Navarra: Gráficas Castuera. Sánchez Arbós, M. (2005). Mi diario. Zaragoza: Diputación General de Aragón y Caja de Ahorros de la Inmaculada. Sánchez Arbós, M. (2007). Una escuela soñada. Textos. Madrid: Biblioteca Nueva. Santos Rego, M.A. (ed.) (2009). Políticas educativas y compromiso social. El progreso de la equidad y la calidad. Barcelona: Octaedro. Santos, M. (2008). La educación como búsqueda. Madrid: Biblioteca Nueva. Sarramona, J. (2000). Teoría de la educación. Reflexión y normativa pedagógica. Barcelona: Ariel. Savater, F. (1997). El valor de educar. Barcelona: Ariel. Taibo, C. (dir.) (2010). Decrecimientos. Sobre lo que hay que cambiar en la vida cotidiana. Madrid: Catarata. Tiana, A.; Ossenbach, G. e Sanz, F. (coords.) (2002). Historia de la educación (Edad Contemporánea). Madrid: UNED. Torres Santomé, J. (2006). La desmotivación del profesorado. Madrid: Morata. Torres, J. (2011). La justicia curricular. El caballo de Troya de la cultura escolar. Madrid: Morata. Trilla, J. (1993). La educación fuera de la escuela. Barcelona: Ariel. Trilla, J. (coord.) (2001). El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI. Barcelona: Graó. Trillo, F. (1994). El profesorado y el desarrollo curricular: tres estilos de hacer escuela. Cuadernos de Pedagogía, 228, 70-74. Varela, J. (2007). Las reformas educativas a debate. Madrid: Morata. Villena Higuera, José Luis e Molina Fernández, Elvira (coords) (2015). Ciudades con vida: infancia, participación y movilidad. Barcelona: Graó. Viñao Frago, A. (2004). Escuela para todos. Educación y modernidad en la España del siglo XX. Madrid: Marcial Pons. VV.AA. (2003). La participación de los padres y madres en la escuela. Barcelona: Graó.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

Aconséllase subir una fotografía ao perfil do Moodle/Teams,

para facilitar a identificación do alumnado no traballo virtual. Non se admitirán traballos dos que o/a docente non teña constancia da súa realización. As datas de entrega dos traballos son propostas con antelación suficiente, polo que, logo de seren consensuadas no grupo-clase, e agás casos moi excepcionais coa debida xustificación, estas son inamovibles. Seguiranse en cada caso as indicacións dadas na aula para a realización dos traballos e actividades de avaliación, que tamén se atoparán colgadas no Moodle. Os traballos presentaranse en formato dixital e sempre axeitadamente identificados (nome da alumna/o, curso, grupo, equipo, materia e nome da docente). Débese facer un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural. Igualmente, débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sustentabilidade nos comportamentos persoais e profesionais. En consonancia coa integración dunha perspectiva feminista nesta materia, traballarase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas, e influirase na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade. Deberanse detectar situacións de discriminación por razón de xénero e proporanse accións e medidas para corrixilas. Facilitarase

a plena integración do alumnado que por razón físicas, sensoriais, psíquicas ou socioculturais, experimenten dificultades a un acceso axeitado, igualitario e proveitoso á vida universitaria. Agradécese que calquera necesidade e proposta de mellora sexa comunicada. O calendario de titorías está exposto na web da Facultade e no taboleiro da porta do despacho.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías